

Schimmels en Schepnetten

Axel Groenveld

Herpetologische tijdschriften staan er van vol, er zijn dikke boeken over geschreven, vele symposia en congressen zijn er over gehouden: de wereldwijde achteruitgang van amfibieën.

Zelfs de landelijke pers bemoeit zich bij tijd en wijle met het gegeven, want in ons kikkerlandje hebben we nog altijd wel een zwak voor Kermit. In veel gevallen is de oorzaak voor de amfibieënsterfte na grondig onderzoek aanwijsbaar: verdwijning van leefgebied, verandering van microklimaat, verdroging, chemische verontreiniging, concurrentie met uitgezette dieren, UV-B straling door gaten in de "ozon-laag" en ga zo maar door. Een niet al te vrolijk rijtje waar wij tweevoeters over het algemeen verantwoordelijk voor gehouden kunnen worden.

Maar ook in minder door de mens aangetaste gebieden gaat het niet goed met de kikkers en padden, zoals in de bergwouden van Panama en Australië. Naar de oorzaak daarvan was het lang gissen. Totdat in juli een publicatie verscheen in de Proceedings of the National Academy of Science. Een gezamenlijk onderzoek van Amerikaanse en Australische herpetologen had de oorzaak weten te achterhalen van de massale sterfte onder kikkers en padden in deze maagdelijke tropische bergbossen. Zowel in Panama als in Australië bleek een voor de wetenschap nieuw soort schimmel, behorend tot de Chitridiomycota, verantwoordelijk te zijn. De schimmel infecteerde de huid van kikkers en padden, met fatale gevolgen. Hierdoor gingen de populaties van verschillende soorten sterk achteruit. Waar de schimmel vandaan komt en waarom deze opeens de kop opsteekt blijft een raadsel.

Of deze schimmel (mede) verantwoordelijk is voor de wereldwijde achteruitgang van amfibieën is nog onduidelijk. Wellicht is de schimmel slechts een algemeen voorkomend organisme, dat zich opeens als ziekteverwekker manifesteert omdat een andere milieuactor de weerstand van de dieren heeft doen afnemen.

Onbewust meegenomen

Hoe dan ook, het resultaat van dit onderzoek brengt wel een vraag met zich mee waarvan het antwoord ook voor ons van belang kan zijn: "Hoe kan de dodelijke schimmel tegelijkertijd de kop opsteken in Panama en in Australië"? Het kan goed zo zijn dat de schimmel onbewust door

Foto: Natuurbalans/Limes divergens

In heldere wateren is
scheppen overbodig

mensen is meegenomen van de ene naar de andere plek. Ziekteverwekkers als schimmels en bacteriën zijn zeer klein en kunnen ingekapseld lang overleven, zelfs onder extreme omstandigheden. Het is dus heel goed mogelijk dat de bewuste schimmel onder de laarzen van (eco)toerist of in het schepnet van een herpetoloog van de ene naar de andere kant van de wereld is gebracht. Dat dit niet wenselijk is spreekt voor zich. Hoewel deze schimmel nog niet in Eutopa is aangetroffen (er is ook nog niet naar gezocht) is het voor ons wel iets om over na te denken. In Engeland heeft de "red-leg disease", veroorzaakt door de bacterie *Aeromonas hydrophila* al eens epidemische vormen aangenomen.

Wie weet hoeveel ziekteverwekkers zich in ons natte schepnet kunnen handhaven, totdat ze in een volgend watertje de vrijheid krijgen? En het gaat niet alleen om ziekteverwekkers. Wat dacht u van visseneitjes? In de vochtige mazen van uw net kunnen deze eitjes het best een uurtje uithouden. De uit de eieren gekomen vissen kunnen een probleem vormen in de tot dan toe visvrije voortplantingspoel voor boomkikkers.

DAPTF

Na publicatie van het onderzoek werd vanuit de Declining Amphibian Population Task Force (DAPTF) een 'Fieldwork Code of Practice' rondgestuurd aan alle leden. In deze werkcode waarschuwt de DAPTf voor het verspreiden van ziekteverwekkers en parasieten tijdens veldwerk aan amfibieën. Hierin wordt onder andere geadviseerd om de gebruikte veldwerk-apparatuur (netten, fuiken, laarzen) in ieder geval flink af te spoelen met schoon water. Daarnaast zou deze apparatuur tussen het bezoeken van verschillende locaties ook nog eens met 70 % alcohol moeten worden gespoeld en worden nagespoeld met water. Hierbij moet de vervuilde alcohol natuurlijk opgevangen en afgevoerd worden. Na veldtrips naar afgelegen gebieden is het aan te bevelen om de netten, zonder handvaten en beugels, in de wasmachine goed te wassen. Wanneer sprake is van een populatie amfibieën met een ziektegeschiedenis moet met wegwerphandschoenen worden gewerkt, die na contact met een dier vervangen moeten worden.

Desinfecteren

Het bovenstaande lijkt wat overtrokken en ik verwacht niet dat er veel mensen met literflessen alcohol het veld in zullen gaan om na een bezoek aan een poel alles te desinfecteren. Toch denk ik dat het zeer aan te raden is om voor en na een excursie naar een afgelegen gebied alle apparatuur goed schoon te maken. Wanneer er sprake is van dode dieren in het water, is het zeker geen overbodige moeite om alles te desinfecteren met een bleekmiddel of alcoholoplossing. Ook na het scheppen in een water met veel vis is het aan te raden om het net goed schoon te spoelen of in ieder geval goed droog te wrijven. Zo kan een infectie van een voortplantingsplaats van amfibieën met vis voorkomen worden.

Kortom, denk eens na over wat er allemaal in uw netje of onder uw laarzen kan blijven hangen, wat de gevaren daarvan kunnen zijn en hoe u ze kunt voorkomen. Want genezen is bij de meeste amfibieënziekten niet mogelijk.

Axel Groenveld
Kuinderstraat 33 hs
1079 DJ Amsterdam